

Көтә белгәннәр полкы. Камалиева Салиха Сиражетдин кызы

[#сөөмбикәжурналы](#)

[#көтәбелгәннәрполкы](#)

[#Бәзәкәкөтәбелгәннәрполкы](#)

Хөрмәтле авылдашлар, еракта яшәүче якташлар!

2020 елда Бөек Ватан сугышында Жңңүгә 75 ел тулды. Шул уңайдан “Сөөмбикә” журналы түбәндәге башлангыч белән чыкты.

«Сөөмбикә» журналы «Көтә белгәннәр полкы» дигән флешмоб башлый. «Үлемсез полк» янәшәсендә алар да булырга тиеш! Газиз ирләрен, улларын, әтиләрен, ир туганнарын Бөек Ватан сугышына озатып, сулышлары белән тартып алырдай булып көтеп алучылар... Өчпочмаклы хатлар килүдән туктаса да, матчага кара кәгазь кыстырылса да, соңгы сулышкача көтеп яшәгән әниләр, әбиләр, апалар... Алар арасында сезнең якыннар да бардыр. Фотосын, алар турындагы истәлекләренә [#сөөмбикәжурналы](#) [#көтәбелгәннәрполкы](#) дигән хэштеглар белән ВКонтактедагы стенагызга урнаштырыгыз. Постыгыз югалмасын өчен [#көтәбелгәннәрполкы](#) дип безгә языгыз. Без бу язмаларны, фотосурәтләренә үзәбезнең сайтта туплап баракакбыз. Тарих битләре алар исемнәрен дә сакласын!”

Бәзәкә авылы китапханәсе сезне дә “Көтә белгәннәр полкы” дигән флешмобка кушылырга чакыра. Әниләрегез, әбиләрегез, апа-жңңиләрегез турындагы истәлекләренә язып faniya-63@mail.ru адресы буенча электрон почтага юллый аласыз. Язарга мөмкинчеләгегез булмаса авыл китапханәсенә рәхим итегез – бергә язарбыз, аннары “бизяки.рф” сайтына урнаштырып барырбыз. Ничек кенә булса да авылыбыз тарихының бер өлеше булган бу истәлекләр югалмасын, киләчәк буыннар өчен сакланып калсын иде.

Китапханәче Фәния Бәшәрова

“бизяки.рф” сайтында [#көтәбелгәннәрполкы](#) турында язмалар басыла башлагач, миңа тормыш бүләк иткән, авыр сугыш елларында үлемнән алып калган газиз әнием турында мин дә сөйләргә булдым. Әтием Камалиев Фәрхетдин Камали улы белән әнием Салиха Сиражетдин кызы яшәтән бик тырыш, эшчән кеше булганнар. Әтием колхозда ат караучы

булып эшлэгән, әнием колхозда төрле эшләр башкарган. Моннан тыш әтием матур итеп кәржиннәр, ә әнием бик жыйнак, ыспай итеп чабаталар үргән. Ул үргән чабаталарны авыл кызлары кичке уеннарға чыгу өчен әниемнән махсус эшләтеп ала торган булганнар.

Бөөк Ватан сугышы башланганда гаиләдә без ике бала булганбыз: мин - Рабегетдин (1937) һәм сеңлем Минероза. Әтибезне беренче тапкыр сугышка алгач ни сәбәпледер кире кайтаралар. Икенче тапкыр чакырылгач әтием киткәндә: “Балаларымның бәхете булса, исән-имин кайтырмын”, - дип чыгып китә, ләкин кайта алмый. Аның киткәндә әйткән сүзләре чынлап та безнең язмышны билгели кебек. Сугыш елларында сеңлем авырып үлдә, без әни белән икәү генә калдык. Тормышыбыз көннән-көн авырлашты. Әни гел эштә иде, ләкин алай да тамагыбыз туярлык ризык күрмәдек. Бер вакыт шундый чиккә килеп життек, әнием мине житәкләп аръякка, Калмыя авылына хәер сорашырга алып чыгып китте. Мин инде ул вакытта үз-үземне белә башлаган идем. Барабыз шулай авыл урамы буйлап, бер йорт янында олы гына корсаклы ир-ат чабата үрәп утыра. Әни карап торды да, моның “осталыгын” чамалап алды һәм әйтте: “Әгәр сез безне ашатсагыз, мин сезгә менә дигән итеп үрәп бирер идем бу чабаталарны”, - диде. Шуннан бу кеше безне өенә чакырды. Без аларда 20 көн! яшәдек, әни ашау бәрабәренә көннәр буге чабата үрдә. Шулай итеп гомеребезне саклап калды. Ә олы корсаклы абый сугыштан яраланып кайткан фронтовик булып чыкты.

Сугыш тәмамланды, ләкин безнең тормышта әллә ни үзгәрешләр булмады. Мин 7 яшемнән ат көтә башладым. Әле юньләп атка атлана да белми идем ул чакта. Ләкин ат көткән өчен көненә 500 грамм икмәк бирәләр иде. Икмәк туклыклы, аны бернәрсә белән дә алыштырып булмый. Иптәш малайларым Галимжан, Мөнәвир белән өчәүләп юага йөри торган идек. Галимжан белән мин ятим, ә Мөнәвирнең әтисе исән. Ул юага төшкәндә ипи белән сөт алып төшә иде әбәдкә, ә без юа гына ашый идек. Ул юаны ашап эч күперә, ә тамак туймый. Юаны күтәрәп кайтканда Мөнәвир алдан кайтып китә, ә без көч-хәл белән аның артыннан өстерәлә идек.

Әтиемнең үлеме турындагы хәбәрне безгә сугыштан авылдашыбыз Миннахметов Нурий (күчән Нурые дип йөрткәннәр) алып кайта. Алар фронтка китү белән беренче сугышка бергә керәләр. Фашистлар безнекеләрне бик көчле бомбага тоталар. Шул бомбежкадан Нурий абый исән кала, ә әтием чыкмый.

Шулай итеп, 7 яшьтә башланган хезмәт юлым гомер буге дәвам итте; сугыш, ятимлек аркасында никадәр кыенлык күргәннәрне сөйләп бетерерлек түгел. Үз йортыбыз юк чагында әни белән икебез конный двор өендә яшәдек, атлар карадык, каравылда тордык. Бик авырлык белән генә йорт төзеп чыктык. Аллага шөкер, әнием ул йортта безнең гаилә, оныклары белән аз булса да яшәп калды, Минем тормышта иң зур терәгем, таянычым, киңәшчем булган

кадерле энием 1969 елда 79 яшендә вафат булды. Эниемә рәхмәтем чиксез. #көтәбелгәннәрполкы нда эниемнең исеме һичшиксез булырга тиеш. Тыныч тормыш, якты киләчәк хакына без – сугыш чоры балалары, үзбезнең күргән-кичергәннәрне оныкларыбыз укысын өчен язып калдырырга тиешбез дип уйлыйм.

Сугыш чоры баласы Камалиев Рабегетдин сөйләгәнне Ф.Башарова язып алды.

Камалиев (Камалетдинов) Фархетдин Камали улы 1942 елның 24 ноябрендә Бондюг райвоенкоматы аша хәрби хезмәткә алына, ләкин ниндидер сәбәп белән өенә кайтарылып җибәрелә. Аннан соң 1942 елның 22 декабрендә ул тагын райвоенкомат аша армиягә алына һәм Суслонгерда урнашкан 20-нче запас укчы полкка беренчел хәрби әзерлек үтәргә җибәрелә. 1943 елның башында марш ротасы составында ул фронтка китә. Аның фронттан соңгы хаты 1943 елның 2 апрелендә языла. 1943 елның май аенда Фархетдин абый фронтта хәбәрсез югала. Кызганычка каршы, архивларда шуннан башка документлар табып булмады...

Камалиева Салиха Сиражетдин кызы. 60-чы еллар уртасы, сабантуйда

Камалиев Рабгутдин Фархетдин улы хатыны Гөлфәридә белән

413

Кочанову 20 Завоевой Стрел 0001
Григаты.

Гор. назн.
гг. Арла Марса 100 000.

ИНОУССО
БОНДЮСКО

Военн. 1-й класс

по ведом. 1

22 12 42

13 12/12

заказной

На основании приказа Военного Комиссара
Татарской АССР от 12/1570 для этого на-
значен в Завоевой Стреле Кочанову в Завое-
вой Стреле 20-й стрелок полка 100-й
стрелковой бригады.

Присланы: "Бондю" сиска 2 000.
100-й стрелок 49 шт.
1 "Бондю" билет на ручку у
заказного "Бондю".

н/м

Войсковой Районный
Инте дант 2 ранга

Начальник 1-й части
Техн. лат. 1 ранга

Путин

/Секрет/

Путин

ИМЕННОЙ СПИСОК

на рядовой и младший наместник направляемых Бондыжский Районный Военный Комиссариатом в распоряжение Командира
20 Запасной Стр. Бригады г.р. Казань Ул. К. Маркса 9.

Основание Наряд Военного Комиссара Татарской АССР за № 12/1570

№ пп.	Фамилия, имя и отчество	Год рождения	№ ВУ	Состав	Должностная квалификация	Партийность	Адрес места жительства	Перечень прина- роченных воен- ных дел	Общие отметки.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Бакки Павел Васильевич	1913	184	Комм.	Нестроенов	Б/парт.	Татарская АССР Бондыжский Район д. Кураково	Военн. бил.	Годен к нест- роенов ст. по ст. 49 Прик. 236 42 г. Томе до ст. 26
2	Токмаев Матвей Кириллович	1893	184	Солдат	"	"	Томе	Томе	Томе ст. 26-31
3	Шустер Павел Иванович	1893	184	Комм.	"	"	д. Ижевск Бондыжского Р. на	Томе	Томе ст. 26
4	Белюсов Александр Алекс.	1918	184	"	"	"	Томе	Томе	Томе ст. 26
5	Шайхаметов Шайхулахмет	1910	184	"	"	"	Турново Бондыжского Р. на	Томе	Томе ст. 72
6	Дмитриев Михаил Дмитриевич	1902	184	"	"	"	Асташки Бондыжского Р. на	Томе	Томе ст. 79 б
7	Сидатов Андрей Захарович	1892	184	"	"	"	Тихоново Бондыжского Р. на	Томе	Томе ст. 26
8	Набиев Мулламур	1902	184	"	"	"	Тайма	Томе	Томе ст. 31
9	Батраша Павел	1910	184	"	"	"	Тайгузино	Томе	Томе ст. 70
10	Минигулов Исмагул	1896	184	"	"	"	Тайма	Томе	Томе ст. 11 б
11	Нургалеев Харис	1924	184	"	"	"	Тайгузино	Томе	Томе ст. 15
12	Шигабутдинов Бадретдин	1916	184	"	"	"	Тайма	Томе	Томе ст. 44
13	Костромин Николай Григорьевич	1897	184	"	"	"	Ижское Устье	Томе	Томе ст. 44
14	Касимов Галиахмет	1896	184	"	"	"	Бизяки	Томе	Томе ст. 69 б
15	Попов Иван Александрович	1917	184	"	"	"	Ижское Устье	Томе	Томе ст. 70
16	Мингазов Кирилл	1910	184	"	"	"	Бизяки	Томе	Томе ст. 44
17	Ахмадеев Нуртукмат	1893	184	"	"	"	Тайма	Томе	Томе ст. 70
18	Зинатуллин Рабдулла	1914	184	"	"	"	Турново	Томе	Томе ст. 69 б
19	Видинов Михаил Алексеевич	1892	184	"	"	"	Ижское Устье	Томе	Томе ст. 26, 31
20	Гуловский Иван Федор.	1897	184	"	"	"	Томе	Томе	Томе ст. 31
21	Насибуллин Ахунзая	1894	184	"	"	"	Камарово	Томе	Томе ст. 44
22	Димухаметов Ахат	1917	184	"	"	"	Камарово	Томе	Томе ст. 70
23	Курбанов Павел Федорович	1902	184	"	"	"	Ижское Устье	Томе	Томе ст. 79 б
24	Сорокин Григорий Васильевич	1905	184	"	"	"	Савтмозка	Томе	Томе ст. 67
25	Трейбл Берк Шмаенович	1892	184	"	"	"	Сетяково	Томе	Томе ст. 26, 31
26	Миннахметов Нуриакмет	1909	184	"	"	"	Бизяки	Томе	Томе ст. 70

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
27	Башаров Латфулла	1916	-	Р.С.	Том. министр. Веспарт	Близки		Воен. билет	И служба в частях не годен (не труд) годен
28	Студуков Галиакмет Хазиахм	1901	184	Р.С.	Нестроено	Казаев Бондарского Р-на	Тоже	Тоже	ст. 81, 72
29	Хусия Мухамет	1919	184	"	"	Тураев	Тоже	Тоже	ст. 67
30	Хикматуллин Синатулла	1924	184	"	"	То же	Тоже	Тоже	ст. 96
31	Седотов Максим Петрович	1906	184	"	"	Исаева Бондарского Р-на	Тоже	Тоже	ст. 96
32	Хикматуллин Набий	1924	184	"	"	Тогузина	Тоже	Тоже	ст. 16
33	Синатуллин Уммет	1901	184	"	"	"	Тоже	Тоже	28 и 72
34	Илейман Эль Сидикович	1910	184	"	"	"	Тоже	Тоже	9-6.
35	Валеев Абибрахман	1892	184	"	"	"	Тоже	Тоже	26
37	Сиразетдинов Саттакутдин	1912	184	"	"	Д. Курчаево	Тоже	Тоже	11-6
38	Кананов Леонтий Герасимович	1912	184	"	"	С. П. Максимов	Тоже	Тоже	696
39	Климов Михаил Макарович	1905	184	"	"	"	Тоже	Тоже	696
40	Галиуллин Шахмет	1901	184	"	"	"	Тоже	Тоже	ст. 41
41	Аметшин Сардаша	1902	184	"	"	Тат. Сарсаз	Тоже	Тоже	696
42	Петров Дмитрий Петрович	1909	184	"	"	Ильметь	Тоже	Тоже	98
43	Мусмуллин Шахи	1899	184	"	"	И. Тураев	Тоже	Тоже	44
44	Пригорьев Владимир Григорьев	1894	184	"	"	Ильметь	Тоже	Тоже	1-6.
46	Аметжанов Тагир	1918	184	"	"	Тат. Ахтия	Тоже	Тоже	79
46	Шайдуллин Захит	1901	184	"	"	Тат. Сарсаз	Тоже	Тоже	696
47	Бадретдинов Тагир	1896	184	"	"	Псево	Тоже	Тоже	11
48	Ифтахутдинов Силтик	1898	184	"	"	Тат. Сарсаз	Тоже	Тоже	23-31
49	Сиразетдинов Шайдуллин	1908	184	"	"	Тоша	Тоже	Тоже	96
50	Селифонов Ямрий Семифонов	1900	184	"	"	Ильметь	Тоже	Тоже	
50	Мамедьянов Сарлуллин	1892	184	"	"	Близки Бондарского р-на	Военный билет на руках.	Военный билет	ст. 31

Камалиев Фархутдин

Родился в с.Бизяки в 1892г.

Призван в РККА 24.11.1942г., 24.11.1943г..

(из Похозяйственных книг с.Бизяки за 1940-42г.г)

Камалетдинов Фархутдин 1892

Место рождения: с.Бизяки

Призван Бондюжским РВК 22.12.1942

(Сведения на граждан, призванных Бондюжским РВК Татарской АССР в годы Великой Отечественной войны 1941-1945 г.г.)

Камалеев Фарахутдин, 1892 г.р.

Рядовой

Беспартийный

Призван Бондюжским РВК 24 ноября 1942г.

Последнее письмо: 02 апреля 1943г.

Пропал без вести в мае 1943г.

Жена: Камалеева Салиха, Бизяки

(Из донесения Бондюжского РВК № 1651 от 13.01.1947г.)

Камалетдинов Фархутдин

Военно-пересыльные пункты и запасные полки

Дата рождения: __.__.1892

Место призыва: Бондюжский РВК, Татарская АССР, Бондюжский р-н

Воинское звание: рядовой

Военно-пересыльный пункт: 45 учсд (Казань, Суслонгер)

Прибыл в часть: Между 27.12.1942 и 31.12.1942

Откуда прибыл: Бондюжский РВК, Татарская АССР, Бондюжский р-н

[Информация об архиве -](#)

Источник информации: ЦАМО

Фонд ист. информации: 8250

Опись ист. информации: 100653с

Дело ист. информации: 3

Камалетдинов Фархутдин

Списки призыва и демобилизации

Тип документа: Списки призванных

Дата рождения: __.__.1892

Дата призыва: 22.12.1942

Место призыва: Бондюжский РВК, Татарская АССР, Бондюжский р-н

Дата документа: 06.01.1943

[Информация об архиве -](#)

Источник информации: ВК Республики Татарстан

Фонд ист. информации: ВК Менделеевского района

Дело ист. информации: Дело № 25 (Инв. 32) Списками военнообязанных и призывников отправленных в Советскую армию 1943г. Бо

Камалетдинов Фархутдин

Записи из военкоматов

Дата рождения: __.__.1892

Место рождения: ТАССР, Бондюжский район, д.Бизяки

Наименование военкомата: ТАССР, Бондюжский РВК

Дата призыва: 22.12.1942

Воинское звание: рядовой

Камалетдинов Фархутдин

Списки призыва и демобилизации

Тип документа: Списки призванных

Дата рождения: __.__.1892

Дата призыва: 22.12.1942

Место призыва: Бондюжский РВК, Татарская АССР, Бондюжский р-н

Воинское звание: красноармеец

Выбытие из воинской части: 22.12.1942

Куда выбыл: 20 зсбр (Казань, Суслонгер)

Дата документа: 22.12.1942

[Информация об архиве -](#)

Источник информации: ВК Республики Татарстан

Фонд ист. информации: ВК Менделеевского района

Дело ист. информации: 11004374

Камалеев Фарахутдин

Документ, уточняющий потери

Дата рождения: __.__.1892

Место призыва: 24.11.1942 Бондюжский РВК, Татарская АССР, Бондюжский р-н

Дата призыва: 24.11.1942

Воинское звание: красноармеец

Дата выбытия: __.05.1943

Причина выбытия: пропал без вести

[Информация об архиве -](#)

Источник информации: ЦАМО

Фонд ист. информации: 58

Опись ист. информации: 977520

Дело ист. информации: 58